

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

Volume 4, Issue 4 **2026**

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

«MAMUN SCIENCE» JURNALI

4 JILD, 5 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»
ТОМ 4, НОМЕР 5

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»
VOLUME 4, ISSUE 5

ТОШКЕНТ-2026

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «МА'МUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№5 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2026-5>

Бош мухаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Matyakubov Umidjon Raximovich
(i.f.d., prof.)

Бош мухаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudonazarov Egambergan Madrahimovich
(PhD., dots.)

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)

Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar

akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent

Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),

dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor

Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Grodno davlat universiteti Belorusiya

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyazova Nasiba Ramatillayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'g'li

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Boltayev Abdurahim Amanovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Zoirov Erkin Xalilovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Buxoro davlat texnika universiteti

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sultonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых для публикации
основных научных результатов диссертаций по медицинским наукам постановлением
№ 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Саифаловчи: X. Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

FILOLOGIYA

1	Svetlana Safarova Satimovna. XORAZM VOHASINING QUYI VOLGA VA JANUBIY SIBIR HUDUDLARI BILAN MADANIY ALOQALARINING TARIXIY MANBALARDA VA TADQIQOTLARDA AKS ETISHI.....	7
2	Yaqubova Shahribonu Davron qizi. HUQUQIY HUIJATLAR TARJIMASIDA ANIQLIK MASALASI.....	13
3	Matyakubov Hakimboy Xamidjonovich. OLAMNING ONOMASTIK MANZARASINI TADQIQ ETISHDA MAKON NOMLARINING STRATIGRAFIK (QATLAMLANISH) TABIATINI ANGLASH.....	15
4	Jabborova Dilnavoz Allaberganovna. MUNIS IJODIDA AN'ANAVIYLIK VA NOVATORLIK.....	19
5	Ёриева Зарифа Хамраевна. ЖОН СТЕЙНБЕК ВА УЛУҒБЕК ХАМДАМ НАСРИДА ЗАМОН-МАКОН МОДЕЛИ ВА ШАХС РУҲИЯТИНИНГ КЕНГҚАМРОВЛИ БАДИИЙ ТАЛҚИНИ.....	23
6	Narziyeva Inobat Zoirovna. O'ZBEK ADABIYOTIDA KICHIK YOSHDAGI BOLALAR OBRAZINING PSIXOLOGIK TALQINI.....	27
7	Karimova Shaxnoza Karimovna. Atoyeva Zarinabonu Yigitali qizi. MODERNISTIK SHE'RIYATDA ANAFORANING BADIY VAZIFALARI.....	31
8	Алламуратова Гулсанем Жалгасбаевна. ЯДЕРНЫЕ КОМПОНЕНТЫ ИДИОСТИЛЯ: КОРПУСНЫЙ АНАЛИЗ ПОЭТИКИ БАЛЬМОНТА И БРЮСОБА.....	36
9	Шамсутдинова Галия Шамилевна. КЛАССИФИКАЦИЯ НАЗВАНИЙ ЖИЛИЩ В ХОРЕЗМЕ.....	42
10	Yakubova Matluba Tajibayevna. NEMIS - O'ZBEK MAQOLLARINING TARJIMA MUAMMOLARI VA EKVIVALENTLIK MASALASI.....	46

TARIX

1	Babadjanov B. "O'ZBEKISTON SIYOSIY PARTIYALARINING GENEALOGIYASI VA SIYOSIY-G'OYAVIY ASOSLARI".....	51
2	Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li XIVA XONLIGI QOZILIK HUIJATLARIDA YER OLDI-SOTDISI VA VAQF IJARA MUNOSABATLARINING HUQUQIY RASMIYLASHTIRILISHI.....	55
3	Atayeva Dilfuza Pulatovna. O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASI ORQALI XOTIN-QIZLARNING IQTISODIY FAOLLIGINI OSHIRISH.....	57
4	Babadjanov B. "O'ZBEKISTON "MILLIY TIKLANISH" DEMOKRATIK PARTIYASINING SIYOSIY STRATEGIYASI".....	61
5	Yusupov Axmedjon Shonazarovich. OROLBO'YI ILK SAK QABILALARINING ETNO-MADANIY GENEZISI YUZASIDAN BA'ZI MULOHAZALAR.....	65
6	Otaxonova Intizor Norimboy qizi. URGANCH DAVLAT UNIVERSITETIDA XALQARO HAMKORLIK ALOQALARINING RIVOJLANISHI.....	71
7	Nurmetov Ismoil Alimbayevich. O'ZBEKISTONDA TABIIY HUDUDLAR MUHOFAZASI.....	75
8	Садиков. А. И. ҚОРАҚАЛПОҚ ХУДУДЛАРИДА АНЪАНАВИЙ МАКТАБ ВА МАДРАСАЛАР ФАОЛИЯТИ (XIX АСР ОХИРИ – XX АСР БОШЛАРИ).....	82
9	Саидов Шавкат Жумабаевич. ХХСРНИНГ ХАЛҚАРО МАЙДОНДА ТАН ОЛИНИШИДА БОБООХУН САЛИМОВНИНГ ЎРНИ.....	88
10	Ermanov Alisher Bekmuratovich. TOTALITAR TUZUM DAVRIDA QORAQALPOQ OXUNLARI FAOLIYATI.....	94

PEDAGOGIKA

- 1 **Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna.** PEDAGOG KADRLARNI TAYYORLASHDA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUVNING AHAMIYATI..... 97
- 2 **Radjapova Feruza Abdullayevna.** ADAPTIV SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA PEDAGOGIK MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARINING DIDAKTIK TASNIFI..... 101
- 3 **Egamova Anbarjon Atanazarovna.** KONSTRUKTIV FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHDA MOTIVATSIYA VA EMOTSIONAL-INTELLEKTUAL OMILLARNING O'RNI..... 106
- 4 **Xudayberganov Shuhrat Shavkat o'g'li.** AKADEMIK ERKINLIK SHAROITIDA BO'LAJAK PEDAGOG KADRLARNING ILMIY-TADQIQOTCHILIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK MEKANIZMLARI (XORIJIIY UNIVERSITETLAR TAJRIBASI MISOLIDA).... 111
- 5 **Atajanov Adilbek Yuldashevich.** OTM PEDAGOG XODIMLARINING ISH O'RNIDAGI FUNKSIONAL TAYYORGARLIGINI OPTIMALLASHTIRISHDA WFSIP PEDAGOGIK MODELINING NAZORATLI SINOV NATIJALARI..... 117
- 6 **Kurbonboyev Xudoyshukur Maqsudboy o'g'li.** OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARINING JISMONIY TAYYORGARLIGINI KROSSFIT MASHG'ULOTLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH METODIKASI: DOLZARBLIK, O'RGANILGANLIK DARAJASI VA PEDAGOGIK YECHIMLAR..... 125

PSIXOLOGIYA

- 1 **Kalandarova Madina Baxadirovna.** TUG'RUQDAN KEYINGI DAVRDA AYOLLARNING ONALIKKA MOSLASHUVIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOY-PSIXOLOGIK OMILLAR..... 133
- 2 **Xudoyberganov Doniyorbek Yangiboy o'g'li.** ZAMONAVIY TALABALAR HAYOTIY STRATEGIYALARI VA COPING-XULQ-ATVOR XUSUSIYATLARI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIK..... 138

IQTISOD

- 1 **Sattarova Mahfuza Dilshodbekovna. Raximov G'anisher Alisher o'g'li.** SOLIQQA SOLISH TIZIMLARINING XALQARO TASNIFI VA ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI..... 143
- 2 **Maxmudov Jasurbek Ergashevich.** INVESTITSION SALOHIYAT TUSHUNCHASINING IQTISODIY MAZMUNI VA UNING HUDUDIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI..... 147
- 3 **Mavlanova Barchinoy Shonazar qizi. Zakirova Gulnoza Qudratovna.** O'ZBEKISTON MEHNAT BOZORIDA YOSHLAR BANDLIGI: STRUKTURAVIY NOMUTANOSIBLIKLAR VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA STRATEGIYALARI..... 153
- 4 **Zaripov Xurshid Zakir o'g'li. Ruzmetova Gulira'no Atabekovna.** RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INSON KAPITALINI RIVOJLANTIRISH: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA MUAMMOLARI..... 157
- 5 **O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich. Niyozmetov Doniyor Rejabbayevich. Bekbergenov G'ayrat Shuxratovich.** O'ZBEKISTONDA RAQAMLI FISKAL BOSHQARUV: DAVLAT BUDJETI SHAFFOFLIGI VA MOLIYAVIY NAZORAT SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI..... 163
- 6 **Pardayeva Ozoda Mamayunusovna.** TURIZM SOHASIDA OILAVIY TADBIRKORLIK TUSHUNCHALARINING MAZMUN VA MOHIYATIGA ILMIY-NAZARIY YONDOSHUVLAR..... 168

Ermanov Alisher Bekmuratovich
Ajiniyoz nomidagi NDPI, Tarix kafedrası

TOTALITAR TUZUM DAVRIDA QORAQALPOQ OXUNLARI FAOLIYATI

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.20707521>

Annotatsiya: Maqolada XX asrning 20-30-yillarida Sovet totalitar tuzumi sharoitida Qoraqalpoq diyorida faoliyat olib borgan oxun-ulamolarning ijtimoiy-siyosiy taqdiri tahlil qilinadi. Bolsheviklar siyosati natijasida diniy-ma'rifiy muassasalarning yopilishi, mulla-oqinlarning iqtisodiy va siyosiy tazyiqqa uchrashi arxiv manbalari asosida aks ettiriladi. Qoraqalpoq oxunlarining mustaqillik va ozodlik yo'lidagi xizmati ilmiy jihatdan baholanadi.

Tayanch so'zlar: Qoraqalpoq oqinlari, totalitar tuzum, Sovet siyosati, bolsheviklar, diniy ziyolilar, qatag'on, mustaqillik uchun kurash, Taxtako'pir qo'zg'oloni, OGPU.

Kirish. XX asrning 20-30-yillari Sovet hokimiyati tomonidan o'rnatilgan totalitar tuzum siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy va ma'naviy hayotning barcha sohalariga chuqur ta'sir ko'rsatgan murakkab davr bo'ldi. Ayniqsa, aholining milliy ma'naviy va diniy-ma'rifiy hayotining asosiy tayanchi bo'lgan mulla-oxunlar, eshonlar va ulamolar ushbu siyosatning eng keskin tazyiqiga uchradi. Qoraqalpoq diyoridagi oxun-ulamolarning ham faoliyati sovet mafkurasi tomonidan "eskilik sarqiti" sifatida baholanib, ularning ijtimoiy mavqesi pasaytirildi, iqtisodiy jihatdan tazyiqqa uchradi va siyosiy jihatdan quvg'inga olindi.

Ushbu maqolada XX asrning 20-30-yillarida Qoraqalpoq oxunlarining totalitar tuzum davridagi taqdiri, ularning ma'naviy-ma'rifiy faoliyati, bolsheviklar siyosatiga bo'lgan munosabati hamda ozodlik va mustaqillik yo'lidagi kurashdagi o'rni arxiv hujjatlari va ilmiy tadqiqotlar asosida yoritilgan. Jumladan, din vakillari Nurilla oxun Bekmurzayev va uning o'g'li Karimberdi san-oxun faoliyati misolida qoraqalpoq ziyolilarining tarixiy roli tahlil qilinadi.

Adabiyotlar sharhi. XX asrning 20-30-yillaridagi totalitar tuzum davrida yurtimiz ziyolilari, mulla-oxunlarni quvg'in qilinishi haqida akademik S.Kamalov, Sh.Babashev, B.Allaniyazov, T.Allaniyazov, O.Yusupov, B.Qo'shanov, M.Qarliboyev, G.Davletova va yana boshqa olimlarning ilmiy ishlarida ham bir qancha mulla-ulamolar repressiya bo'lgani haqida ko'plab ma'lumotlar berilgan[1].

Asosiy qism. XX asrning 20-30-yillari Sovet hukumati va bolsheviklar siyosatining kuchaygan davrida ma'naviy-madaniyatimizning fidoyilari, qoraqalpoq diyoridagi oxun-ulamolarining taqdiri qanday bo'lganini aniqlash tariximizning muhim masalalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Qoraqalpoq ziyolilari - ma'naviy ma'rifatchilarimiz bo'lgan mulla-eshonlar, oxun-ulamolar Sovet hukumati tomonidan har xil siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy tazyiqqa uchradi. Ularni siyosiy huquqtan mahrum qildi, vaqf yerlarini, xo'jalik mol-mulkini tortib oldi. Iqtisodiy, ijtimoiy tazyiq o'tkazdi. O'lkamizda jamoat masjid-madrasalari va mulla-oxunlarning maktablari yopilib, o'zlari ta'qibga uchradi.

XIX asrning oxiri - XX asrning boshida Qoraqalpoq ziyolilari orasida jadidchilik harakati keng tarqaldi. Ular qishloqlarga borib, maktab va masjidlar qurib, iqtidorli yoshlarga ta'lim berishda jonbozlik ko'rsatdilar. Qoraqalpoq elida ma'naviy-ma'rifiy tarixida alohida o'rni bo'lgan Amudaryo vohasi bo'ylab, yangicha jadid usulida yoshlarga ta'lim berishda o'z hissasini qo'shgan Nurilla oxun Bekmuratovning xizmatlari ma'naviyatimiz tarixida o'z o'rniga ega. Nurilla oxun Buxorodagi "Ko'koldosh" madrasasida ta'lim olgan, keyin Xiva madrasalarida imom bo'lgan. Nurilla oxun "Qora oy" hududidagi ma'naviy-ma'rifiy ishlarni keng yoyishga hissa qo'shdi. "Besh masjid" nomida masjid-madrasalar paydo bo'ldi, bu shimoldagi "o'n ikki bo'lis qoraqalpoqlari"ning ta'lim va tarbiya dargohiga aylandi[2;47].

1926-1928 yillari QQAQO hududida, shu jumladan shimol diyorida Chimboy okrugidagi maktablar, masjid va madrasalar bolsheviklar tomonidan ro'yxatga olindi. Shu yillarda olingan hisob bo'yicha 233 ta maktab va masjid-madrasa bo'lgan[3;47]. Shimoliy hududdagi eng obro'li, ziyoli Nurilla oxunning o'g'li Karimberdi oxunda Buxoro madrasasida to'qqiz yil o'qib "San oxun" darajasiga ega bo'lgan. Karimberdi oxunning 4 ta masjid-madrasasi bo'ldi. U "Taxtakopir voqeasi", ozodlik uchun kurashga tayyorgarlik bosqichida va o'sha qo'zg'olon davomida ruhiy quvvatlovchisi bo'ldi. Arxiv hujjatlarida Nurillayev Karimberdi oxunning siyosiy-ijtimoiy faoliyati qanday boshlangani haqida quyidagicha ma'lumotlarni ko'ramiz.

1929-yili 29-sentyabrda "Annet ko'l" bo'yidagi eski avliyolikdagi masjid-madrasaga har tomondan ziyoli odamlar yig'ilib, maxfiy suhbatlashib bolsheviklarning siyosati noto'g'ri ekanini va ular bundan norozi ekanligini bildirdi. Qoraqalpoq elida, ayniqsa Chimboy hududidagi ruhoniylarga iqtisodiy-ijtimoiy jihatdan tazyiq ko'rsatilib, OGPU tomonidan Sovet hukumatining siyosatiga norozi odamlarning ro'yxatlari olinib, ayrimlari Chimboy qamoqxonasiga nohaq qamalayotgani so'z bo'ldi. Annet eshon avliyoligiga yig'ilgan ellikdan ortiq bosh ko'targan, elim, yurtim deb yurgan ziyolilar maslahat qurdi. Bu Annet ko'l bo'yidagi "maxfiy maslahatlashuvlar"da eng so'nggi yechim sifatida mustaqillik, ozodlik uchun ochiq kurashga chiqish kerak, - degan xulosaga kelindi[4;19]. Qoraqalpoq eli yangi davrdan boshlab qaysi xonlik tarkibida bo'lsa ham o'zini o'zi boshqardi, el-yurtning, xalqning, jamiyatning egasi, rahbari o'zlari bo'ldi. Bolsheviklar siyosati va mafkurasida podsho Rossiyasining kolonial boshqaruv an'analari, ma'muriyati davom etdi. Avvalgi yurtni boshqargan fuqarolar siyosiy-ijtimoiy faoliyatdan chetlashtirildi, milliy urf-odat va an'analarga chek qo'yildi.

"Annet eshon" ziyoratgohidagi mashvaratga Karimberdi son-oxunni qatnashtirish uchun uning masjidiga odam yuboradi. U kelgandan so'ng majlis juda qizg'in boshlanadi. Mustaqillik uchun kurash ochiqdan ochiq bo'lishi, el-yurtim deb bolsheviklarga qarshi ko'tarilish shart ekani ko'pchilik tomonidan ma'qullandi. Taxtakopir va Chimboy hududida bolsheviklarga qarshi norozilik qo'zg'olonlarida odamlar shahid bo'lsa, buning gunohi "xon"ga o'tishi, "xon" amri, buyrug'i bilan bo'lgan adolat uchun kurash, savobli bo'lishi haqida musulmon ruhoniylari maslahatlashdi. Kimni "xon" etib saylash kerakligi to'g'risidagi muhokamada "Qum o'zak" eshonlari avlodidan Ubaydulla Bahovaddin o'g'li (Xon-maqsim), Qalila oxun va Jalil maqsimning nomlari "xon"lik martabasiga loyiq ekanligi aytiladi. Qoraqalpoq elida bu davrda Buxoro madrasasini bitirib, son-oxun unvonini olgan katta o'qimishli ziyolilar juda oz edi. Hamma Karimberdi son-oxunning so'ziga e'tibor qaratdi. U o'z so'zida "Annet maslahatlashuviga" Qum o'zakli eshonlari qatnashib o'tirgani yo'q, ularning roziligini olmay, sirdan "xon" etib saylash shariat talabiga javob bermaydi, shu yerda qatnashib turgan odamlardan birini, mustaqillik kurashi uchun vatanparvar fuqaroni "xon" etib saylash to'g'ri bo'lishini aytdi. Majlisda el-yurt boshqargan Barliqboy bo'lis, elim deb kurashga bel bog'lagan el azamati Jalil maqsumni "xon" etib saylashni taklif etdi. Bu taklifni boshqa ziyolilar ham qo'lladi. San-oxun Karimberdi Nurillayev fotiha berib, ruhiy quvvat bag'ishladi. Mustaqillik uchun kurashning bosh qo'mondoni etib Borliqboy bo'lis Nurimov saylandi [5; 227].

1929-yil 14-noyabrdagi Qozog'iston bo'yicha OGPU buyrug'ida QQAQO hududida 10 joyda harbiy favqulodda holat bo'layotganligi, ozodlik, erkinlik uchun kurash, bolsheviklar siyosati, mafkurasiga qarshi kontrrevolyutsion harakatlarning yuz berganligi, ularning rahbarlarining hali tutib turilmayotganligi aytilgan.

Shunday qilib Sovet hukumatiga qarshi norozilik qo'zg'oloni boshlandi, lekin, Taxtako'pir qo'zg'oloni qayg'uli yakunlandi. Mustaqillik uchun kurashda qatnashgan qo'zg'olon rahbarlaridan 1929 yil 22-noyabrgacha 32 nafar ziyoli, el azamatlari oliy jazoga hukm qilindi[6;18].

Arxiv hujjatlarida 1929-yil yozidan boshlab Sovet hukumati va bolsheviklar siyosatiga, o'lkamizdagi iqtisodiy-ijtimoiy jamiyat manfaatlariga mos kelmaydigan "islohot"ga norozilik sifatida qoraqalpoq elida qo'zg'olonlarning paydo bo'lgani haqida, bu norozilik harakatlari va qo'zg'olonning boshida, ruhiy quvvat beruvchi, xalqni, jamiyatni bolsheviklarga qarshi targ'ib qiluvchi, musulmon ruhoniylar ekani aytilgan. Bolsheviklar siyosati va ekspansiyasiga murosasiz kurashuvchi, oliy ma'lumotli, Nurillayev Karimberdi son oxun va boshqalar kurashga tayyorlanib, el ichidan navkarlar, qurol-yarog' yig'gan[7;21]. Lekin ularning mustaqillik uchun kurashi samarasiz yakunlandi.

Xulosa qilib aytganda, XX asrning 20-30-yillarida hukm surgan totalitar tuzum Qoraqalpoq diyoringing ma'naviy va ma'rifiy hayotiga og'ir zarba berdi. Mulla-oxunlar va ulamolar nafaqat diniy xizmatdan chetlatildi, balki siyosiy va iqtisodiy jihatdan ham qattiq tazyiqqa uchradi. Masjid va madrasalarning yopilishi, yer-mulklarning musodara qilinishi hamda ziyolilarning qatag'on qilinishi aholining tarixiy ongi va ma'naviy ildizlarini yo'q qilishga qaratilgan siyosatning bir ko'rinishi edi.

Shu bilan birga, Qoraqalpoq oxunlari, xususan Nurilla oxun va Karimberdi son-oxun kabi ziyolilar Sovet bosimiga qaramasdan, el-yurt manfaatini himoya qilish, mustaqillik va adolat g'oyalarini targ'ib qilishda muhim rol o'ynadi. Ularning faoliyati va ayanchli taqdiri bugungi kunda tarixiy haqiqatni tiklash, milliy ma'naviyatimizni chuqurroq anglash nuqtai nazaridan muhim ahamiyatga ega. Shuning uchun ham mustabid tuzum davrida qatag'onga uchragan qoraqalpoq oqinlari va ziyolilarining hayoti va mehnat yo'lini arxiv manbalari asosida yanada kengroq va chuqurroq o'rganish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan manbalar va adabiyotlar

1. F.Хожаниязов, О.Юсупов. Қарақалпақстандағы мухаддес орынлар. Нөкис 1994.: Алланиязов. Т.К. Контрреволюция в Казахстане: Чимбайский вариант. -Алма-ата 1999.; Давлетова.Г. Тахтакупирское восстание 1929 г. Автореф. дисс. к.и.н. -Нөкис 2001.; Бабашев.Ш. Қарақалпақстан Республикасы тарийхындағы сиясы қурбанлар. -Нөкис 2003.; Жазықсыз жазаланған репрессия қурбанлары. Нөкис 2007; Ш.Бабашев. Дөхмет дегтиши. Нөкис, 2009.
2. Ш.Бабашев. Дөхмет дегтиши. Нөкис, 2009. 47-б
3. ҚР ОМА. Фонд 67, опись 1, дело 2130, 47-б
4. ҚР ЖКА. Фонд 1, опис 6, дело 129, 19-б
5. Алланиязов. Т.К. Контрреволюция в Казахстане: Чимбайский вариант. -Алма-ата 1999. С. 62-63
6. Бабашев.Ш. Қарақалпақстан Республикасы тарийхындағы сиясы қурбанлар. -Нөкис 2003. 18-б
7. ҚР ЖКА. Фонд 1, опис 6, дело 131, 21-б

«MAMUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE» JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

Maqolani tayorlashda qo'yiladigan talablar:

1. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida minimal 6 sahifadan iborat bo'lib, Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan holda bo'lishi shart.
2. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatorga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
3. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qator muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni, e-mail va telefon raqami, uchinchi qator sahifaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
4. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida 60 so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
5. Keyingi qatordan 7-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
6. Keyingi qatordan asosiy matn boshlanadi va maqola 4 qismdan iborat bo'ladi: Mavzuning dolzarbligi. Metodlar va o'rganilganlik darajasi. Tadqiqot natijalari. Xulosa.
7. Maqolalar ilmiy ahamiyatga ega bo'lib, ulardagi fakt va fikrlar asoslangan hamda mustaqil ma'no kasb etishi lozim, plagiat holati taqiqlanadi. Muallif foydalanilgan adabiyotlarni aniq ko'rsatishi, olingan iqtiboslarning aniq manbalarini keltirishi lozim.
8. Web of science hamda Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.
9. Iqtiboslar matn ichida [1, 25] beriladi. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статьи должны содержать 6 страниц, в формате Times New Roman на Microsoft Word, 12 кегль, 1 см, со всех сторон 2 см.
2. Начала абзаца - 1,25 см, формировать строки по ширине, перенос слов в другой ряд должен быть в автоматическом порядке.
3. В первой строке от правой стороны Ф.И.О. автора, во второй строке место работы, должность, ученая степень и ученое звание, e-mail и номер телефона, в третьей строке по центру страницы прописными буквами жирным шрифтом название статьи. Эта информация должна быть предоставлена на узбекском, английском и русском языках.
4. В следующей строке аннотация из 60 слов на трех языках: узбекский, английский и русский.
5. Со следующей строки ключевые слова 7-10.
6. Далее начинается основной текст. новой текст начинается со следующей строки, и статья состоит из 4 частей: актуальность темы, методы и уровень исследования, результаты исследования, заключение.
7. Статьи должны иметь научное значение, факты и идеи должны быть обоснованными и избежать плагиатства. Автор должен точно указать использованную литературу и ссылку на источники, при помощи которых он выразил свое мнение.
8. Сноски или ссылки должен быть взяты из Web of science, а также системы журналов Scopus.
9. Цитирование приводится в тексте [1, 25] Полный список литературы должен быть указан после основного текста, а алфавитном порядке.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles should be at least 6 pages, in Times New Roman, 12 pt., 1 inter.
2. The line head should be 1,25 cm, line spacing, and the words should be automatically moved.
3. The author's full name should be on the first line from the right; the author's place of work, position, academic degree, and academic rank, email address, and phone number should be on the second line; the article title should be centered in bold, capital letters, on the third line. This information should be provided in Uzbek, English, and Russian.
4. An annotation of 60 words in the next line in three languages.
5. Key words from the next row in three languages 7-10.
6. The next line begins with the main text. The main text begins on the next line, and the article consists of four parts: the relevance of the topic, the methods and level of research, the results, and the conclusion.
7. Articles must be of scientific importance and facts and opinions in the article should be well-grounded and have an independent meaning, and they must be free of plagiarism. The author must clearly demonstrate the literature used in his or her opinion, and provide the exact sources of the extracts.
8. Quotes should be from "Web of science" and "Scopus" journals.
9. A complete list of publications should be followed in alphabetical order after the main text. Seals and references should be in the main text [1, 25].